

ՊԱՅՄԱՆՔ

Տարեկան գին Կ. Պոլսոյ հմր. 8 Մճ.
• Գաւառաց 40 Մճ.
վեցամս. • Կ. Պոլսոյ • 4 Մճ.
• Գաւառաց • 3 Մճ.
Օտար երկիրներու • 50 Ֆր.
Պանդուխտան տողը մէկ անգամի հա-
մար 3 դուրուշ, երկու անգամի հա-
մար 2 դուշ է. աւելի անգամներու
համար զատ սակարկութիւն կըլ-
լայ :
Իւրաքանչիւր թիւ 2 դրնոց թուղթ.

ԼԵՐԱԳԻՐ

ՀԱՆԱՊԱՁՕՐԵԱՅ

ՊԱՅՄԱՆՔ

Դուրս գնացած լրագրաց ճանրու-
ած արքայ խորագրութեան վրայ է :
Լրագրոյս վերաբերեալ նամակ
կամ որ և լցէ գրութիւն խորագրի
— Տնօրէնին պիտի ուղղուի : Ղալա-
թիս Սանտրոքըլար շատակի թիւ
198, Նօրօ խան, Մասիսի գրասեն-
եակը :
Ճանրուած արքայ խորագրութեան
մակ չընդունուիր :
Չարդուած նամակ, յօդուած, եւ
եւ չեն տրուիր :

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԿՈՅՑԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 6 ՄԱՐՏ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Ելմտական լուրերն անյաջող են
միշտ : Պ. Տը թօքվիլի պայմանաժամը
լրացաւ, և մինչև մեր դրած վայր-
կեանքը դրեթէ բնաւ լուր չկար թէ
անոր հետ կնքուած պայմանագիրը
գործադրութեան յոյս մը կ'ընծայէ :
Անդղիոյ ելումտակի նախարարն յայ-
տարարեց թէ Բրիտանական կառա-
վարութիւնը միտք չունի Օսմանեան
նոր փոխառութեան երաշխաւորելու,
բայց չպիտի մերժէ Բ. Գրան տրամա-
դրութեան ներքեւ դնել պարկէշտ և
յաջողակ պաշտօնատարները : Արդարեւ
այդ պաշտօնատարը կրնան օգտակար
ծառայութիւններ մատուցանել, սա-
կայն ինչպէս արդէն ուրիշ առթիւ ը-
սած էինք, Եւրոպա չկրնար իւր նիւ-
թական շահուց պրայ հիմնել իւր աշ-
խարհավարութիւնն : Եւրոպայի տը-
ւած պաշտօնատարը կրնան գործ
տեսնել օգտակար կերպիւ, եթէ երկ-
րին մէջ իրարեւ յառաջդիմութեան
միտում լինի. սակայն ցաւալի է որ
այս շարժումը տակաւին խիստ տկար
է, և Եւրոպայի պաշտօնատարը ներ-
կայ վիճակին մէջ կանոնաւոր և բարձր
ամակաւն ստանալէ զատ չենք գիտեր
ինչ բանի կրնան ծառայել : Եւրոպայի
շահերուն յաջողութեան վրայ կրնա-
լինք, յոյս մը դնել թէ ներքին յա-
ռաջդիմական տարերայ զարգացման
ալ ի միասին խնամք տաներ. սա-
կայն եթէ միմիայն Եւրոպական և օ-
տար տարրը կը կարծէ ինքնիքն
գործել առանց ներքին տարերայ ա-
ջակցութեան, իւր շահերը չեն կըր-
նար կատարելապէս արդասաւոր լի-
նիլ, և մանաւանդ ստեղծ ամբողջեան
պիտի դատապարտուին : Այս է պատ-
ճառն որ մինչև հիմայ բարեւոք վար-
չութեան վրայ բռնեցող խօսք և
հատորներով գրութիւններ տեսնուե-
ցան, իսկ վիճակն երթալով վատթա-
րացաւ : Այսուհետեւ ալ եթէ առա-
ջին սխալ ճանապարհն ի բաց չլծ-
ղուի, տարակոյս չկայ որ հիմնական
բարեւոք չկրնար լինիլ : Քանի մ'օ-
տար պաշտօնատար աւելի կամ պա-
կամ բնաւ տարբերութիւն չընեն
երկրին յետադիմական վիճակի
մէջ և իւր ամենէն յառաջդիմական
տարրերը ճնշուած : Թող այն ատեն
Եւրոպա յոյս չունենայ թուրքիայէն
տոկոս ստանալու, քանզի անբարեա-
ւաճ և յետադէմ երկիր մը չկրնար օ-
տարին կանոնաւոր տոկոս վճարել :
Ճամանակ մը թուրքիա փոխառու-
թեամբ կը վճարէր փոխառութեանց
տոկոսները, բայց հիմայ՝ որ ամեն
մարդ կը խոստովանի թէ այն դարն
անցած է, վճարելու կարողութիւնը

բարդաւաճութեան, այս ալ աշխա-
տութեան, ճարտարութեան, ար-
ուեստից, վաճառականութեան և
երկրագործութեան կարօտ է : Երբ
այն տարերք որք աւելի յարմար են
ասանց և որոց աշխատութեամբ միայն
կը հարստանայ երկիրը, զարգացման
նպատակով վիճակի մէջ չլինին, Եւ-
րոպա ի դուր իւր ամենէն ճարտար
պաշտօնատարները կը զրկէ : Խնդիրն
հստ է ուրեմն որ Եւրոպա պէտք է
նախ և առաջ հոգ տանի յառաջդի-
մական տարերքն ապահովել վիճա-
կի մէջ դնելու և անոնց ներկայն ու
ապագայն բարեւոքելու, որպէս զի
երկրին բնական հարստութիւնները
կարենան զարգանալ և երկրագոր-
ծութիւնն ու վաճառականութիւնը
ծաղկիլ : Կարելի է ըսեն թէ երկա-
թուղեայ շինութեամբ կրնայ երկիրն
հարստանալ, բայց փորձը ցոյց տը-
ւած է որ նախնական վիճակի մէջ
գտնուող երկիրներու մէջ երկաթու-
ղիներն իրենց ծախքը չեն կրնար հա-
նել : Ուստի արդարութիւնն ու ա-
պահովութիւնը պէտք է ամենէն ա-
ռաջ անցնին, և Եւրոպա ասոնք ի
գործ դնելու համար իւր պաշտօնա-
տարայ օժանդակ պէտք է առնու-
բոլոր այն ներքին տարրերն, որոց սի-
րելի է հոյրենեայ զարգացումն, և
որոց մէջ, շահասէրներն ու չարամիտ-
ներն ինչ որ ալ ըսեն, կարող, ձե-
ռընհատ և պարկէշտ մարդիկ չեն
պակսիր : Եւրոպա կարելի է հարե-
ւանցիլ նպուածքով Արեւելեան տա-
րերայ վրայ տակաւին կատարելա-
վտանգութիւն չզգար, բայց տարա-
կոյս չկայ որ փորձը կրնայ շատ սխա-
լներ երեւան հանել, և եթէ առանց կան-
խակալ կարծեաց հոգ տարուի Արեւե-
եան տարերայ յառաջդիմութեան,
վտանգ մը որ կարծուած էն աւելի ար-
դիւնք կրնայ տեսնուիլ : Միւս կող-
մանէ Արեւելեան տարերք ևս պէտք
ունին իրենց դարաւոր թմբուկներէն
սթմափնով ժամանակէն պահանջում
ներն ըմբռնել, առանց որոյ անհնար
է իրենց ապագայն բարեւոքել : Այս
պահանջումներէն առաջինն է ուս-
մունքն, որ պէտք է այսուհետեւ նոր
թուիլ մ'առնու, քանզի առանց ա-
նոր անկարելի է որ և է նիւթական
կամ բարդական զարգացում :

Երկրագործական խնդիրն, ինչպէս ար-
դէն ըսինք, հանդարտեցաւ, մանա-
ւանդ քանի որ Գաղղիա և Անդղի-
ա երկու պատերազմական նաւ զրկեցին
Ալեքսանդրիոյ ջուրերը : Խաղիկ իւր
որդին Հասան փաշան, որ Եգիպտա-
կան զօրաց ընդհանուր հրամանատար
է, փետր. 6 թիւն օրն Անդղիոյ հիւ-
պատսոնի զրկեց, և ի ներկայութեան
Պ. Վիլլերնի հատուցում տուաւ այս
վերջնոյն եղած թշնամեանց համար :
Հասան փաշան ներողութիւն խնդրեց

Պ. Վիլլերնի մօրուքն ըմբոստ սպայից
ձեռքը քաշուած լինելուն համար,
թշնամանք մը, որ ըստ Անդղիական
լրագրաց խիստ ծանր կը համարուի
Արեւելից մէջ : Իսկ Պ. Վիլլերն քաղա-
քավարական խօսքերով ներում չը-
նորհեց, ծանուցանելով միանգամայն
թէ ինք՝ Եգիպտոսի երջանկութեան
համար հոն գնացած լինելով, պիտի
չարունակէ իւր ծառայութիւնը վա-
սն երկրին բարեւոյն : Այսպէս ամեն
բան վերջացաւ : Իսկ Նուպար փաշա-
յին դալով, հիւպատոսներն իրմէ
խնդրած են եղեր թէ կրնա՞ր օտար
հպատակաց ապահովութիւնն երաշ-
խաւորել : Նուպար փաշան ալ պա-
տասխանել թէ ինչպէ՞ս կրնար այս-
պիսի երաշխաւորութիւն մը տալ :
մինչդեռ ինք մաղապուր ազատած էր
վտանգէ, հետեւեալ Նուպար փաշան
չկրնար լի ինք իրեն և ո'չ այլոց ա-
պահովութեան երաշխաւորել, հրա-
ժարեցաւ :
Տէպա լրագիրն այս դէպքը պատ-
մելով կըսէ թէ Գաղղիացի և Անդղի-
ացի նախարարք աւելի ակնածութիւն
կը ներշնչեն, քանզի զօրաւոր ազգաց
կը վերաբերին, և Արեւելիք ալ նիւ-
թական սթմ միայն կը յարգեն : Նու-
պար փաշան ջրիտոսեայ և Հոյ է :
«Հայը, կը յարէ Տէպա, Արեւելից մէջ
միշտ տարտամ և ստորադասեալ վի-
ճակ մ'ունին, և ամեն ճշմարիտ խաղա-
քով իւր և ստորին ցեղ մը կը համար-
ուին, որուն հրամանաց հնազանդին
խաղաք ամօթ կը սեպեն իրենց : Տէ-
պայն այս դիտողութիւնը մեր անց-
եալ օր այս խնդրոյն վրայ ըսածը կը
հաստատէ : Քանի որ Նուպար փաշան
օգտակար էր Եւրոպական աղբեղու-
թիւնն Եգիպտոս մտցնելու, խիստ
հանճարեղ և կարեւոր պետական մարդ-
մ'էր, և Եւրոպա զայն կը բռնէր :
Բայց այսօր Գաղղիացի և Անդղիացի
նախարարներն կան և Եւրոպա ուղ-
ղակի աղբեղութեան սկսած է, և թէ-
պէտ իւր գործիքը բոլորովին ի բաց
թողած չէ և կը յարնձարարէ եղեր
Խաղիկն զայն գործածել, բայց քանի
որ Եւրոպայիներ կան, Նուպար փա-
շան Հոյ է եղեր, Հայոց վիճակը տար-
տամ է եղեր, Խաղաքը դանդաղ ստորին
ցեղ մը կը համարին եղեր : Խնչ ընե-
լու է ստորին չհամարուելու համար,
արդեօք Պուլլարներուն պէս փայտէ
թնդանօթով ապստամբութեան դի-
մելու է : Բայց Հայը Սլով չեն, . . . :
Այս դէպքը կարգաւորանէ նաեւ մեր
այն դիտողութիւնը թէ պէտք է Հայը
այսուհետեւ իրենց ապագայն իրենց
ձեռքը պատրաստեն և զայն մի միայն
աղբուլութեան զգացումն մէջ փնտռեն :
Նուպար փաշաներու դարն անցնելու
վրայ է, և կարծենք այսպիսի օրի-
նակներ տակաւ առ տակաւ պիտի
ընդհանրացնեն այն հաւատը թէ ա-
ռանց աղբային զգացումը զարգայը :

Երբեք միմիայն իսկ դժուարին պիտի
լինի, եթէ ո'չ անկարելի :
Արաբականացւոյ անցեալները Սեր-
պիական հոգին վրայ ըրած արշաւանայ
նկատմամբ Եւրոպական լրագիրք հե-
տեւեալ տեղեկութիւնները կուտան :
Տէյլի թէքէլիսափ լրագրոյն մէկ
թղթակցը կը պատմէ թէ Վրանիտ-
յի Սերպիական հրամանատարին քա-
նի մ'օր առաջ լուր տրուած էր թէ
Արաբիայի քարձակողական շար-
ժում մը կը պատրաստեն Ամիթապէս
նախադրուչական միջոցներ ձեռք
առնուեցան և վրայ վաշտ զօրք հա-
մախմուեցան : Արշաւանքը մարտ 2 կի-
րակի օրը տեղի ունեցաւ : Արաբիկա-
ցիք երեք կէտէ Սերպիա մտան, այն
է Բօքօօփի մօտերէն, Վրանիայի դա-
ւաւին մէջ Լէթօփիէն և Գուրչուշուր
գաւառին մէջ կիլիմանդէն : 3600
Արաբիկացիք առանց ամենափոքր
վարանման յառաջ քաշեցին : Իսկ
Սերպիա լուր գիրքեր բռնած էին, և
ժողովուրդն ալ գէնք առած կ'օգնէր
զօրաց : Սերպի թուոյ մեծ առաւել-
ութիւն ունենալով, Արաբիկացիք
ծանր կորուստներ կրեցին : Միւսն
իշխանն անմիջապէս հրաման ըրաւ որ
սահմանադրութիւն կեցող զօրաց թիւն
աւելնայ :
Սթանտարտ լրագիրն այս դէպ-
քին նկատմամբ Պէրլինէն մարտ 4
թուականաւ հեռագիր մը կը հրա-
տարակէ ծանուցանող թէ Սերպաց
և Արաբիկացւոյ միջև տեղի ունե-
ցած կռուայի վրայ, Աւստրիա Նօվի
Պազարն անմիջապէս գրաւել կ'ըս-
պառնայ :
Վիեննայի Տայէ Գայթունի լրա-
գիրն ալ մարտ 5 թուոյն մէջ կը ծա-
նուցանէ թէ Բ. Գրան և Սերպիա
ապագային մէջ պայքարի արկնաւորչա
դէպքերու առաջին առնու մասին
համաձայնած են : Իսկ Տայէ Գայ-
թունի կը ժխտէ այն լուրը թէ Ա-
ւստրիա Արաբիկացւոյ արշաւանքը
բանակցութեան նիւթ ըրած է Բ. Գր-
ան հետ և Նօվի Պազարը գրաւել
սպառնայ :
Անդղիոյ մէջ առեւտրական տագ-
նապը կը շարունակէ, և նոյն իսկ
Լոնտոնայի քանի մը թաղերուն մէջ
աղքատաց վիճակը շատ ծանր կեր-
պարան մ'առած է :
Յիշեալ քաղաքէն դուրս իսկ
մակներէ կը տեղեկանամք թէ արժ-
դոյն և թշուառ մարդոց և կանանց
խումբեր փողոցներու մէջ կը չրջին
«գործ չունիմք» պիտալով : Երբեք
աղքատներն աշխատեցնելու սահման-
եալ գործատուները լին : Ամեն
կողմէ հանդեմնակութիւններ կը կազ-
մուին թշուառաց օգնութեան հաւ-
նելու համար, և շատ մտնաւոր ան-
ձինք քաղցրեց ուտելիք կուտան :

բայց օգնութեան կարօտ եղողներուն թիւն այնչափ մեծ է, որ բարեգործութիւնն անկարող կը լինի ամենուն համարը: Այդքանայ թաղերուն մէջ անօթութեան մեռնողներ պակաս չեն: Չմեռն, որ այս տարի ստակմամբ կը մտածուի որ այս տարի շատ աւելի պիտի լինի մեռնողներուն թիւը:

Պաշտօնապէս հաշիւ եղած է որ ամեն տարի լնտարայի մէջ 100-120 մարդ կը մեռնին անօթութեան: Բայց ստակմամբ կը մտածուի որ այս տարի շատ աւելի պիտի լինի մեռնողներուն թիւը:

Հեղինակն կառավարութիւնը խիստ միջոցներ ձեռք առեր է Հեղինակն ապատմեալ խումբներուն Օսմանեան հողն արշաւելն արդիւնէն համար: Յունաստանի մէջ կազմուելու վրայ եղող երեք հրոսակաւ մը, որք սահմանադրական անցնելով Օսմանեան գիւղերու վրայ յարձակիլ կուգէին, Յունաստանի պատերազմական գործոց նախարարին հրամանօք յրուսեցան:

ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Այս տարւոյ հասած հետքեր:

Փարիզ 17 մարտ. Այսօր Օսմանեան արժեթղթատեարց ժողովոյն դիւանին տնօրէնները Պ. Վառիսիթի մը քանի երթալով, երկուսն մի թիւնի մէջ քուէարկեալ որոշումներն աւեր հարգեցին: Երբ յարկով որ 200 միլիոն ֆրանքի փոխառութեան ստորագրութիւնն ի մօտայ պիտի բացուի արժեթղթատեարց մէջ, որք մաս մը պիտի վճարեն կամ դրամով և կամ Օսմանեան արժեթղթեր:

Պ. Վառիսիթի պատասխանեց թէ տրամադրեալ դրամներն հաւաքուածին պէս, յունիստ 50ի Օսմանեան պայմանագիրն առաջին կարգի Պանքայի մը կողմանէ պիտի երաշխաւորի: Նախարարը յարեց. «Յայնժամ ես Գաղլիսիոյ պատերազմները պիտի անուանեմ և պիտի խնդրեմ Անգլիական կառավարութեան որ իւր պատերազմներն անուանէ:»

Պէրլին 17 մարտ. Վերջէմ կայսեր վիճակը լաւացոյց է, բայց բժիշկը խորհուրդ տուին իրեն որ մարմինը չյուզնեցնէ:

Փարիզ 17 մարտ. Տէպա լրագիրը Ռուսական դիւանագիտութեան գաղտնի մեքենայութիւններէն կը յայտնէ, որ Չարլին անկեղծ ընթացիկ հակառակ է և կուգէ Պէրլինի դաշնադրութեան գործադրութիւնն արդիւն և Այսթիֆանիոյ դաշնադրութիւնն անոր տեղ անցունել: Նոյն լրագիրն յունիստ 28ին լրտ Սալոնիկի կողմանէ խորհրդարար լրտ 1օֆիլիսի դերիւսած ծանուցադրող մը Վիէնայի Բոնիսթոնտան Բոլիթի լրագրոյ մէջ հրատարակուեց ապաքցց մը կը համարի թէ Աւստրիա և Անգլիա բացարձակ համաձայնութիւն մը հաստատած են Պէրլինի դաշնադրութիւնը պաշտպանելու համար և թէ այս երկու տերութեանց բարոյապէս ակախեց է Գերմանիոյ, որ չուզեր թոյլ տալ Ռուսիոյ տարապայման ընդարձակումն ի միտս Աւստրիոյ:

Փիլիպպ 17 մարտ. Մթօլիքին զորավարն և Պ. Պ. Շմիտ և Տը Բուլթուի երէկ առաւօտ Սիւնիո հասան: Բոլոր քաղաքն ու խանութներն տօն կը կատարէր, տուններն ու խանութները դրօշակօք դարձաւորուած էին, մարմնամարդական ընկերութեանց 1500 կամաւորք մէկ կողմ շարուած էին և դպրոցի մանկուանք միւս կողմ Զորավարն եւսակազմին համակրութեամբ ողջունեցաւ: Առաւօտաբար թեան պալատը հասնելուն, քանի մը քաղաքային պաշտօնատարք, ինչպէս նաև խորհրդոց և դատարանին անդամները Մթօլիքին զորավարին ներկայացան, որ Պ. Պ. Տը Բուլթուի և Շմիտի առջև ելաւ միտակցութեամբ կողմնակա կողմնակա յայտնեց անոնց: Քանի մը ժամ յետոյ, կառավար կանայք, որոց ետեւէն մարդիկ ալ կուգային, կառավարչին օրարեցին

մէջ խուժելին պահանջելով որ երկուսից ընդհանուր տնօրէնն (Պ. Շմիտ) իրենց յանձնուի: Տունն ու պարտէզը չըմտաւ, տող ամբողջ բարձր աղաղակներ կ'օրհնէր: քանի մը մարդիկ կըսէին թէ, եթէ Պ. Շմիտ ընդհանուր կառավարչին (Մթօլիքին զորավարին) հետ դանդաղ կառավարչին, քաղաքը մանկու թոյլ չը պիտի տային:

Յայնժամ զօրքերը կոչուեցան. Մթօլիքին զորավարն և իւր սպայք պոռչուողներէն մէկ քանիս իրենց ձեռք ձերբակալեցին: Պոլստարաց աղաղակն զօրք խիստ լաւ կերպիւ վարուեցաւ և հրացանի բռնի հարուածներով ամբողջ զօրքը: Այս նորակազմ զորքն ընթացք անդադար եղաւ. խաղախները քանի մը խըւսովարար ձեռնեցին:

Մթօլիքին զորավարն և Պ. Պ. Տը Բուլթուի և Շմիտի Սիւնիո մտած վայրէ կենին: Ոչ ալ անուն գաղտնի աշակերտներէն տղայ մը Գաղլիսիոյն լեզուով «կեցցե՛ք՝ Գաղլիսիական հանրապետութիւնն աւաղակեց: Այս աղաղակը հուրբաներով ողջունեցաւ:

Օսմ. Բոն.	44 5/8	Ինտրա 17 մարտ.
Փոխ.	4863 45	
»	4869 4 1/2	
»	4871 54	
»	4872 21 1/2	
»	4873 43 1/8	
»	69 1/2	
Անգլ. Բոն.	96 13/16	

Օսմ. Բոն.	11, 87 1/2	Փարիզ 17 մարտ.
Գաղլ. Բոն.	5 0/0	73.60
»	»	Նոր 30.65
»	»	5 0/0 115.50

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Վեհ. Սուլթանին կողմանէ ի պատիւ Անգլիական նաւատորմին տըրուած ձաշն երէկ իրիկուն փառաւոր կերպիւ կատարեցաւ: Երբ զօրքն իրենց ձեռք ձերբակալեցին, զորքն իրենց ձեռք ձերբակալեցին: Մը չօրնայի ծովապետն և անոր հրամանայ ներքև գանուող սպայներէն 11 անձինք հրաւիրեալ էին:

Երէկցերէն Մը չօրնայի ծովապետն տը մայրաքաղաքի Մեղիկիական դեսպանին տեղակալ Պ. Մէլիթի հետ Բ. Դուռը դնաց և Մեծ-Եպարքոսին հետ տեսակցեցաւ: Իրիկունն դէմ ալ Մեծ-Եպարքոսը ծովապետին փոխարքած այցելութեան դնաց:

Պ. Տը Բուլթուի և աւուր նոր պայմանագրով ալ ինքրած լինելով, Բ. Դուռն հաւանութիւն տուաւ: Այս պայմանագրով ուրբաթ իրիկուն կը լրանայ:

Մթմագուլ լրագիրը մասնաւոր հեռագրերէ աւելի կը ծանուցանէ թէ թօքլիքի դրամական խախտ Օսմանեան Պանքային խախտին հետ միացեր է: Ուստի, յիշեալ հեռագրաց նայելով, փոխառութեան և պարտուց միացման դօրքը վերջացած պէտք է համարիլ:

Մեհմեթ Բեյ տեղեկութեանց նախելով, Բ. Դուռն կողմանէ ուրբաթ օրը Ղազի Մուլթար փաշային զըրկուած նոր հրահանգները թեւադրուց մէջ սահմանադրուց աւելի ընդարձակ ուղղութիւն մ'ընելու արտօնութիւն կուտան, բայց ոչ խանսան և ոչ ալ Եպարքոսի մէջ ուրիշ նոր տեղեր Յունաստանի թողլու: Հաւանութիւն կուտան: Հետեւաբար կը կարծուի որ Հեղինակը քոչ չպիտի լինին և մեծ տեղութեանց միջնորդութիւնն անհրաժեշտ պիտի լինի:

Նոյի Պաղարի խնդրոյն վրայ բանակցութիւնը մեծ փութով կը շարունակին: Երէկ դարձեալ բանակցութիւն տեղի ունեցաւ Օսմ. և Աւստրիական պատուիրակաց միջև, և որոշուեցաւ վաղն ալ նորէն ի խորհուրդ գումարին: Բայց կայ որ Աւստրալի կոմանէ եկած նոր հրահանգաց

վրայ՝ բանակցութիւնը յաջող եղբ մը կուսնենա:

Մայրաքաղաքի Հրանտիոյ նորքերէն դեսպան Պարօն Ֆան իթէրստի, որ Մատրիտի դեսպան էր, կերակի օրը Կ. Պոլսի հասաւ:

Մթմագուլ լրագիրը կը ծանուցանէ թէ Գոլ աղաղակ տարածան ունեցող խալիլ էֆենտի անուն թուրք ղեկաւորական մը նոր հրացան մը հընարեր է որ Հէնրի Մարթինի հրացանէն աւելի թեթեւ ու դիւրագործածելի է եղեր, և մէկ վայրկեան մէջ 32 դնտակ կ'արձակէ եղեր:

Այս հրացանին մէկ օրինակը Վեհ. Սուլթանին ներկայացուեցաւ, որ շատ գոհ լինելով՝ հրամայեց է որ հնարողին 10,000 դրը պարգև տրուի և ղեկաւորական աստիճանը բարձրանայ:

Միանգամայն հրաման եղաւ որ այս նորահար հրացանէն չինուի կայսերական թնդանօթարանին մէջ:

Կ. Պոլսոյ քաղաքապետութեան կողմանէ այս առաւօտ մեղ զըրկուած պաշտօնական աղբ մը կը ծանուցանէ թէ այսօրու թնդանօթարանի դիւր 10 փարա իջած է, և փոխանակ 6 դրու շուկէսի 6 դրու 10 փարայի պիտի ծախուի: Քաղաքապետութիւնն այս նկատմամբ հետեւեալ բացատրութիւնները կուտայ:

Ամեն հացադործաց 350 դրու շն ոսկի տրուելով, հացին օխան 6 1/2 դրու չի վրայ հաստատ կը մնար: Այս օրերս ալիւրին գինը քիչ մ'իջեալ լինելով, հացադործաց դիւան որները քաղաքապետութեան պաշտօնատուներ դուստրուեցան, և հաշիւ եղաւ որ հացին օխան 6 դրու 1 1/2 փարայի պէտք է ծախուի: Որովհետեւ այս դիւն անհար էր գործադրել՝ մանր դրամի չգոյութեան պատճառաւ, ուստի քաղաքապետութիւնը խնդրեց հացադործներէն որ կառավարութեան կողմանէ եղած զոհարութիւններն ի հաշիւ առնելով, իրենք ալ հաց դուրս պոյք և փարայի զոհարութիւնն ընեն: Հացադործք ասոր հաւանեցան, ուստի միաբանութեամբ վերջելեալ դիւն որոշուեցաւ:

Կերակի օրը Թուրքանէի միլիթին մէջ կառավարութեան կողմանէ դըրամ բաշխուեցաւ: քանի մը հարկը թշուառ դաղթական կանանց:

Մթմագուլ լրագիրը կը ծանուցանէ թէ Թուրքանէի ղեկաւորական ղաւ լաթիկայէն միջև Բանակցութիւն նոր դիւր մը շինելու դիւան որութիւնը գործադրելու կայեալա:

Կերակի Հիւանէ էֆենտի անուն անձ մը կառավարութեան դէմանարդական խօսքեր ըրած լինելով՝ դատուեցաւ և ութ ամիս քարտի դատաւարաւուելով Պրուսա զըրկուեցաւ:

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ	
ԷՍԶԱՄԸ ՈՒՄՈՒՄԻԷ	
Երէկ իրիկուն դոցուեցաւ	43.
Այս առաւօտ բացուեցաւ	42.38
Կէս օրին	43. 1
Բուլթուի երկաթուղի	Ֆր. 46 25
Թղթաղրամ	Լր. 487
ԷՆԹԱՅՔ ԱՐԺԱՆԴԹԱՅ	
Կ. Պոլսի 5 Մարտ	
Սոխիթ Եւրոպայի բաժ. Անգլ. լր.	4.22
» փոխանակութեան	3.30
Կ. Պոլսոյ Պանքային	6.45
Քրէտի Եւրոպայ	5.40
Փոխ.	4863 30. 75
»	4865 78
»	4869 74
»	4872 22
»	4873 69
Թրամուայ	Օսմ. լր. 1 75

Ա. Զ. Գ. Ա. Յ. Ի.

ՀՐԱՆԵՐ

ԱՌ ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՐԵՄԻԱՆ

Ազգային ժողովը նիստ ունի յառաջիկայ ուրբաթ մայր 9 ի Ղալաթի:

Ատենը պիտի բացուի ճիշդ ժամը 6 ին և գոցուի 10 ին:

Հրաւիրեալ են երեսփոխան էֆենտիներն իրենց աղապարական պարտականութիւնը կատարելու փութալ:

1879 մարտ 5 ի դիմաց Սրբա. Պարքին Հայոց Կան Պատրիարք Զոր. Գումգափու Նորին Խորհրդական ԽՈՐԷՆ ԵՊԻՍԿ. ՄԻԹՈՒՐԵԱՆ

Օ Ր Ա Կ Ա Ր Գ

1. Բնադրութիւն Պատրիարքական փոխանորդի.
2. Առաջարկութիւն Ղաղարոսեան և ֆոփամանեան էֆենտիներու վան ընտրութեան փննիչ յանձնակալին.
3. Հարուստութիւն Պիւտեի վիճարանութեան:

Ատենագալիք Մ. Թ. ՄԵԼԷՆ

Հակահաստանեան Կաթիլի Հայոց երեսփոխանական ժողովը կերակի օրը Ղալաթի Ս. Փրիկի եկեղեցին դուստրուելով՝ Գիւլեթեան էֆենտի դատաւարութեամբ երեւան եղած Պատրիարքական խնդրով դատեցաւ: Նախ՝ Գիւլեթեան էֆենտի հրաժարադրելը կարգացուեցաւ, որ անցեալ տարի մայիս 6ին տուած առաջին հրաժարականին վրայ պնդելով վերջնականապէս կը հրաժարէր, և կը յայտարարէր թէ հրաժարականին մէկ պատճենն ալ Բ. Դուռը զըրկած է: Մայիս 6ի հրաժարականին հետեւեալ և կէտերը կը պարունակէր. 1՝ իւր անձնական վատառողութիւնը. 2՝ թուշիկ անբաւականութիւնը. 3՝ աղբիւր գիւլեթեան դպրոցները հաստատուելի, և 4՝ աղբիւր գործերուն երեսի վրայ միալը, դատաւարութեան և Կ. Պոլսոյ մէջ ալ կաթիլի Հայոց Պատրիարքարանին թուրութեան պատճառաւ: Այս պէս, հրաժարագրերէն և քիչ մին կըրօնական համոզման վերաբերեալ կէտ մը չէր պարունակեր: Ժողովը խորհրդակցելէ յետոյ որոշեց է որ հասարակութեան ընթացիկ գործերը վարչական ժողովոյ կողմանէ կարգաւորի: Իսկ Գիւլեթեան էֆենտի հրաժարման վրայ, քանի մը Հակահաստանեան երեսիցայ կողմէ Բ. Դուռն արեւսագիր մը տրուած էր, խնդրելով որ նոր Պատրիարքի մ'ընտրութեան իրաւունքն աղբիւր կողմանէ ի գործ դրուելու հրաման տըրէի, և մինչև Պատրիարքի մ'ընտրութիւնն էֆենտիներն Գիւլեթի վարդապետ փոխանորդ կարգաւորուէ: ուստի որոշուեց էֆենտի խնդրոյն նկատմամբ վերադառնալ Բ. Դուռը դիմել, և իժեմինչև երեք շաբաթ արդիւնք մը չգոյանայ, նորէն ժողով գումարել: Հաստանեան կաթիլի Հայերն ալ շաբաթ դիւր ժամ 2ին Բաղ. Ժողով կազմեցին Բերայի Լատ. Ս. Երբորդուութեան եկեղեցին: Գումարման իրաւունք տուին էր Կիլիկիոյ կաթիլիկոսութեան և Պատրիարքութեան տիտղոսով աւելեալ: Հաստն Գերապայծառն տրուած կայսերական հրամանադրելը Գիւլեթեան գերապայծառն հըրաժարման առթիւ Բ. Դուռն վաւերացնել տալ: Հաստն գերապայծառն ատենախօսութիւն մ'ընելով վերջին գէտքերուն պատմութիւնն ըրաւ: Գիւլեթեան գերապայծառ. յայտնեց է թէ շատ աշխատեց է որ Հակահաստանեան հասարակութիւնն իրեն հետ Պոլսին հնազանդութեան վերադարձնէ, բայց չէ յաջողեր: Հաստն գերապայծառ խօսքը վերջացնելէ յետոյ

հոգի, և երանիտաններէն Մարգարէան Օն-
նիկ պէ՛տ առաջարկեր է որ Հասուն
գերապայծառ լին արուած կայսերա-
կան հրամանագրին վերահաստատու-
թեան համար աղերսադիր ապէ՛տ ա-
ռաջ Հակահասուն եանք անդամ մի-
րութեան հրաւիրութիւնն, բայց
այս առաջարկութիւնը չէ ընդուն-
ւեր: Ի վերջոյ, որոշուեց է թ. Դու-
ւըն աղերսադիր մ'ուղղել՝ Հասուն
գերապայծառ լին ըստ առաջնոյն կրի-
կոյ կաթողիկոսութեան և Պատրիար-
քութեան տնտեսական վերահաստա-
տութիւնը խնդրելու համար: Աղեր-
սադիրը կրկնակի օրը Բ. Դուււըն ղրկը-
ւեր է:

Տփլիսի Մշակ օրագրին մէջ հը-
րատարակեալ հետեւեալ նամակէն կը
տեսնուի գիշարադարձութիւն Ռուսա-
կան Հայաստանի մէջ դառնալու ազ-
գայնիք ալ յոռի վարչութեան և տը-
գիւտութեան չարաշուք ազդեցու-
թիւնները կրեմէ տգտութիւն, մանա-
ւանդ իշխանութեան կեդրոններէն
հետի գոմարտ առանց և գիւղօրէ-
նց մէջ, և շատ ցտաղի է որ ազգա-
յին հոգեւորական իշխանութիւնն իր
մասին ինկած ջանքն ու հոգածու-
թիւնն ի գործ դնելու բոլորովին
անփոյթ կ'երևի, զի սուրապէս ե-
կեղեցականաց գեղծմաներն ու ան-
կարգութիւնները զայնքալ, ժողո-
վուրդն իւր ճշմարիտ շահուց վրայ
լուսաւորելու, և մանաւանդ ազգա-
յին և հայրենասիրական զգայմանք
անոնց ներշնչելու մասին:

ՆԱՍՄԱԿ ԲԱԳՈՒԻՅ

16 յունվար

«Հայաբնակ քաղաքներէց և գիւ-
ղերէց շատ սակաւ տեղեկութիւններ
են հարցը վրում մեր լրագրներին,
որովհետեւ ամեն տեղ կամ գործներ
չը կան և կամ դանաղան պատճառ-
ներ արգելք են լինում նրանց ազա-
տօրէն խօսելու և ճշմարիտ գրելու:
Մեր ժողովուրդը մեծ մասը իր բազ-
մաթիւ կարիքներով անյայտութեան
մէջ է մնում: Ուստի աւելորդ չեմ
համարում այսուհետ հետաքրքրա-
կան քաղաքներ անել իմ ստացած
մասնաւոր լուրերէց և նամակներէց:

Թերեքի նահանգի Մ. քաղաքէց
բարեկամներէց մինը գրում է.
«Թղթախաղը մեր քաղաքում այն-
պիսի մեծ յառաջդիմութիւն է ա-
րել, որ չը կարծեմ թէ որ և իցէ մի
այլ քաղաք այս կողմնէ կարողանայ
մրցել մեր հետ: Երբ մի տեղ ենք
հաւաքուում միշտ խօսում ենք, զա-
տում և բացատրում այս բնթացքի
փնտաւար հետեանքը. ամենքն էլ
տեսն թէ հասկանում են, համոզ-
վում ու միմեանց խօսք տալիս այլ
ևս չը խաղալ. բայց տեսնում ենք,
որ օր ըստ օրէ աւելի խօսն են գը-
նում: Անցեալները Տէր Գ. ին տանը
նրա տօն օրի գիշերը 38 խաղ քաղա-
ն են բաց արել, որ 2 բուրլուց կ'անէ
72 բուրլ: Յետոյ Տէր Թ. իր տօնի օ-
րը 10 գիւղին քաղաք առաւ մեր խա-
տութիւն. երբ ես դարձնեք յայտնե-
ցի, նա ասաց որ դուցէ բոլորը բա-
նացի: Միւս օրը, յետ բերեց միայն
3 գիւղին. ուրեմն նրա տանն էլ մի
գիշերումը 7 գիւղին քաղաք են բաց
արել, որ կանէ 84 բուրլ: Այս գեռ-
քահանաների տներն են. իրենք էլ
շատ ուրախ են, որովհետեւ շահում
են, 80 կոպէկով առնում են 2 բուր-
լով ծախում. և այս է որ նրանց ըս-
տիպում է երկրորդներ սարքել: Ժո-
ղովուրդին խնդրում են թող խա-
ղալ և եթէ մէկը նստէ ու չը խաղայ
նրանից դժգոհ են մնում, որ քա-
հանապետ չափ տալ չէ ուզում. այս-
պէսով շատ անդամ չը խաղացան ևս

խաղում է, որ տեղեկներն
օգուտ տայ: Իսկ տեղեկներ այս պա-
կասութիւնը տեսնել և խրատել ամե-
նեկն չէ ուզում, բաւական է որ ին-
քը շահվի, նրանք թէկու զէգուց ու-
տելու հայ չունենան և կամ դնան
ջուրն ընկնեն: Այս թող խաղա-
ցողներէց շատերն մեծ էթէ գնաւ և
բարեգործական նպատակով օգնու-
թիւն խնդրեալ, հազիւ թէ կարողա-
նան մէկ մանէթ փող դուրս բերել:
Բայց մի գիշերում երկու երեք հա-
րիւրով տարւելը ոչինչ: Մակալս,
մեր գրութիւնը շատ ցտաղի է. ա-
մեն կողմից յետ ենք, իսկ թղթա-
խաղով շատ առաջ, որ մեր ամենա-
մեծ պարծանքն է: Այս ախար բո-
լորի վրա է արտաբերած. այն մար-
դիկն անգամ, որոնք կ'աշխատեն ու-
րիշներին օրինակ առաջնորդ և դաս-
տիարակ լինելու, սրա ջերմ երկըր-
պաղունքից և դերինքից են դար-
ձել: Գոնէ լրագրները խօսեցին այս
մասին, դուցէ փոքր ի շատ օգուտ
կը լինէր»: Թէև մեր քաղաքում ևս
թղթախաղը յառաջադէմ է բաւա-
կան, բայց եկեղեցականներ չեն մաս-
նակցում նրան, ոչ զբաղվում են և
ոչ ժողովուրդին դարձեցնում նրա-
նով. դոնէ այս մասին շատ ուրախ
ենք, որ մեր քահանաները մի քանի
տեղերի օրինակին չեն հետևում, այլ
միշտ պակասարկում են թղթախաղը
և իրանց հօտին յորդորում հեռա-
նալ նրանից:

Ղարաբաղի և Շամախու թեմե-
րէց շատ սրտամաշ տեղեկութիւններ
ենք լսում եկաւորներն բերանից.
հարկւրաւոր գիւղերի սղորմելի Հայ
ժողովուրդը անտէր, անխնամ և
բարձի թողի եղած է. խորին աղի-
տութիւնը իր սարսափելի հետեանք-
ներով թաղաւորում է ամեն տեղ և
ամենքի վրա. գաղթներ չը կան առ-
հասարակ, սակաւթիւ եղածներն
էլ մի օրինաւոր բան չեն: Շամախին
թեմական վերապատու չունի. իսկ
Ղարաբաղը թէև ունի, բայց նա էլ
իր աթոռանիւստ Շուշու գործերով
զբաղված չէ կարողանում գիւղերի
երես տեսնել: Ժողովուրդը ամեն տեղ
ծարաւ է ուսման, զգում է լուսա-
ւորութեան պէտքը և սրան լցուցա-
նելու համար իր մէջ նիւթական ոյժ
կը ճարվի, բայց գիտակցութիւն և
ձեռնարկելու ընդունակութիւն չու-
նի. առաջնորդներ չկան, որ բացատ-
րեն, հասկացնեն և համոզեն նրանց
թէ ի՞նչ կարող է ինքն անել: Մի
քանի տեղերում պետութեան հո-
գացողութեամբ դպրոցներ են բաց-
վում, բայց ինքը Հայը ծաղաղատիկ
պիտը նստած տեղից չէ շարժվում.
տեսն թէ պետութիւնը պարտաւոր
լինի մեղ համար հոգալու, երբ ինք-
ներս չենք աշխատում մեր գլխի ճա-
րը տեսնել: Գիւղական իշխանութիւն-
ներն ու վաչկաւանդներն անխնայ հա-
րըստահարում են ժողովուրդին և ծը-
ծում նրան. կաշառակերութիւն,
անիրաւութիւն և ինքնազլութիւն
շատ առաջ են գնացել. իւրաքան-
չիւր անգործութեամբ և ամիկ փողին և իւր-
միջըները զօրու կարողանում
է գիւղական դատաւորի կամ տա-
նուտէրի պաշտօն ձեռք բերել և այ-
նուհետեւ տանջում խեղճերին:

«Մի քանի գիւղեր միասին կազ-
մում են մի գիւղական հասարակու-
թիւն, որ յանձնված է մի տանուտէ-
րի և երեքաննեայ դատարանի կա-
ռավարչութեանը, որոնց պարտքերը
և իրաւունքները որոշված են տեղա-
կան լեզուներով տպագրած և բա-
ժանակ օրէնքներով: Իւրաքանչիւր
դատարանի ժառանգներով մատենա-
նք են յանձնված տեղութեանից, ուր
պէտք է արձանագրեն ամեն վճիռ»

ներ և որոշմանքներ. բայց դատա-
ւորներն հաճաք օրէնք է, ինչպէս
ձեռք է տալիս այնպէս են դատում.
և որ զխաւսն է, իւրաքանչիւր դա-
տարաւ առանձին է դատում և
անհետք կորցնում արածը. հազուա-
դիւս գէշքերում միայն խորհրդով
վճիռ է կայանում և արձանագրում
մատենակերտում, * այն էլ Ստաւած
գիւղէ թէ ինչպէս: Իսկ գրեականները
բոլորքեւ և արգարութիւն պա-
հանջելու ոչ ընդունակութիւն ունեն,
ոչ ժամանակ և ոչ նիւթական ոյժ.
որքան դրկողութիւններ և կատար-
եալ քրեական յանցանքներ մնում
են ծածկված և չը հետազոտված, որ
իրանց թշուառ զոհերի հետ գերեզ-
ման են գնում և յաւիտեան մա-
ռացվում: Ուղիղ է, հասարակու-
թիւնները իրանք են ընտրում նրանց,
բայց ոչ գիտակցաւոր և կամաւոր,
այլ ստիպանքով, անամայ և կուրօ-
րէն: Ի՞նչ է գիւղական ամբողջ—մի
թշուառ մեքենայ, որ մի քանի հո-
գու ձեռքի խաղաղիկ է լինում միշտ
իսկ այս ամենեկն լաւ նշան չէ. Գիւ-
ղացու վիճակը շատ ծանր է, նա մար-
դախարկապաշտ և իշխանք պաշտ-
պանելու չափ զարգացում չունի.
նրան հովուող քահանաները՝ նրա-
նից լաւ չեն և մի քանի վատ կողմե-
րով գեռ գերազանց էլ են. գիւղա-
կան իշխանութիւնները, վաչկատուն
և քահանան միշտ համակոխ, համա-
բարոյ և համբաւչի են լինում, զոր
ինքս անձամբ տուրքած եմ երկար
տարինքով. ամեն յետամնացութեան
անկարգութեան և դեղման պատ-
ճառ այս երեքս են. սրանք են, որ
ամեն յառաջդիմութեան և բարե-
կարգութեան կայծը հանգցնում են
և ոչնչացնում. սրանց վարքի ազդե-
ցութեամբ այս բոպէիս չինականի մա-
քուր խղճմտանքը թուլացել և հա-
տատուն բարոյականը սկսել է խախ-
տելը: — Ղարաբաղի մի քանի գիւ-
ղերում անցեալ ամառը տիֆ (թիֆո)
էր ընկել, որովմէ իր իտալական իրանց
բակերում հաւաքում գարաւոր աղ-
բակցաները հեռացնելու, մարքելու
և առողջապահական միջոցների գիւմե-
րը, սկսել են սուրբերին գիւմել կամ
անմեղ ոչխարների արկնը թափել
առատօրէն, որ Ստաւածու ցատուից
աղաւթին: Առաջ, * առում են, տա-
ւարի ցաւ է րոյ ընկել. սկսել են հի-
ւանդներին մարթել և միան ուտել,
և ստակածներն էլ բնակարաններին
մտրիկ դէն են ձգել բաց ողի մէջ
առանց թաղելու. իսկ նրանից յետոյ
տիֆը մարդկանց է այցելութիւն ա-
րել: Այս գիւղերը այնպիսի լաւ
գիւրք, բարեհամ ջրեր, սքանչելի
օդ և առատ բուսականութիւն ու-
նեն, որ կարող են երջանիկ ապրել.
բայց մարքակցութեան նշանակու-
թիւնը չհասկանալով, այնքան զոհեր
են տալիս զուր տեղից. կանայք ա-
ւելի են հիւանդացել և մեռել քան
տղամարդիկ, որովհետեւ նրանք միշտ
անբաժան են իրենց կեղտոտ բընա-
կարաններից և բակերից. այն ինչ
սրանք ժամանակի մեծ մասը դաշ-
տերում են անցկացնում: Մի ժա-
մանակ հիւանդի եղած աղբիւրները
այժմ հոտած և փնտաւար ջուր են
տալիս, որովհետեւ նրանց շուրջը կամ
շատ մօտիկները աղբանոցներ և հան-
գըստարաններ են գործած վաղուց-
նականական փոխութեամբ իւրաքան-
չիւր տան առաջ պէտք է իր աղբա-
հարը լինի, ուր անմեղ և հաւաք-
վում են ամեն աղբ և սպաւանու-
թիւններ և յաւիտեան մնում այն
տեղ. և բարեպաշտ Հայ—քրիստոնե-
եան ամեն ինչ յախախտանութեան
և ճակատագրի վճիռ համարելով

զորք է ածում իր ձեռքով տալիս
նաժ ըմպելիքը և օդը և ճանապարհ
ընկնում անտի կեանք. Գիւղերը բը-
ժիկ չունեն ամենեկն և չեն էլ սի-
րում նրանց, որովհետեւ նրանց դի-
մել և օգնութիւն տալու չեն անտա-
նելի գիտաբութիւնները և չարա-
բանքները հետ կապված է. հարկ ե-
ղած ժամանակ պաւաւներ ուն դաշ-
տերներն եթէ մի բան չինեցին, շատ
բարի, թէ չէ ինչպէս ճակատներին
գրված է՝ այնպէս է լինում անպորոն
ապրում է, մեռնողը մեռնում և Տիֆի
պատճառով նահանգական իշխանու-
թեան տնօրէնութեամբ բժշկները գը-
նացել են և հրամայել, որ գիւղերը
մարքեն աղբերից և հիւանդների տը-
ները ցոյց տան դեղ անելու համար.
բայց գիւղացիք հնարագիտութիւն
բանեցնելով հիւանդներին թաքցնել են
բժիշկներից, և արքանոցները մի մատ
հօտով ծածկել, որով և նրանք խաբ-
վել են և կարծել թէ իրանց պատուէր-
ները արդէն կատարված են: Ասենք
թէ մի տանից մէկը մեռնում է, նը-
րանից յետոյ ուրիշներն էլ հիւանդա-
նում են և կամ մեռնում. գիւղա-
ցին՝ կարծելով թէ առաջին մեռնու-
ղին աչքը իր տան վրա է մնացել և
կամենում է բոլորն եւս իր մօտ առ-
նուլ, գնում է խեղճին գերեզմանից
հանում, խանչալով սիրտը ճղում,
գլուխը կտրում անտէրի տակ թա-
ղում և կրկին հօտով ծածկում: Պա-
տահէլ է, որ հանգստարանութեամբ
ման կարգը կատարելուց յետոյ երբ
կամեցել են ննջեցեալին գերեզման
իջնելու, տան մեծերից մինը վնէշ անկ
թաքցնած խանչալը հանել է և մի
ակնթարթում նրա սիրտը կտրել բաղ-
մութեան առաջ: Եւ այդպիսի ան-
խելք բարբարոսութիւններն ամառ
են, որ տիֆը հեռանայ իրանցից և
կենդանի մնացածները վերվնեն: Այս
ընդհանուր նկարագրից դուրս գու-
ցէ բացառութիւններ ևս չկան, բայց
նրանք ամեն տեղ և ամեն բանում
կը գտնվեն ու միշտ բացառութիւն-
ներ են, որ հաշուի ձգել չենք կա-
րող: Իսկ գիւղացու ցաւերը արդա-
րեւ չա՛տ շատ են. ե՛րբ նա կը բժշ-
կելի, ե՛րբ նրա աչքերը կը բաց-
վեն և իր բարին ու չարը կը հասկա-
նայ. ու մի՞ պարտքն է սրա մասին
մտածել և խնամք տանել, թո՛ղ չը-
տապէ և իր պարտքը կատարէ. քանի
որ ուշ չէ, դեռ ժամանակ և հընա-
րաւորութիւն կայ: »

ԿԱՍՊԻՍՏԻ

Ա. Զ. Դ.

Եկեմ-գարուի Հայկանոյ վարժա-
րանը վարժուհի մի պէտք ունենա-
լով կը հրաւիրուին ամեն անգամ որ
այս պաշտօնը յանձն առնուլ կուզեն՝
Մէրճան չարչը Մարգարեան գըրա-
տունը զմեզ տեսնել:

79 մարտ 3

Նշան Գաբուշ

Ի. Ա. Ն.

Թաղուրար ներտնայ գաղուպ
Նիզամիէ Նանը Աղիզ խորհրդին
թէսլիմ գըլլան և զու մանկա պողա-
յէսինտէն էլից դայըր սալիճ օրարագ
մէվճուտ օրուպ ֆիրուլթ օրունադ
էլլի պին դըյէ մըզ տարը պէքսիմթ
գըրպըր թարիթի գարարնաւա էս-
մանը երեղիւք գայիմէ երեղ դըրաւա
օրարագ վիշէլէն վերիւպ պատէհու
մէվճու օրունադ չուվալարը իլէ պէ-
րապէր հէման դաւալըրըմալ վէ պու-
րէքսիմթ իսրիլթ չըզ արըրմադ տան
մատաւա պաշաւա պիւր շէյ եարըրնա-
մադ շարթը վէ շէրպիլթի սայրէսիլ-
լէ պէհէր գըլլէս իլլի բարայա թա-
լիպի էօհաէսինտէ օրուպ մարթըր քու-

Մենուշահոտ օճառ, մորթը կը կտկուղցնէ ու լեզի ջուրով ալ կը վերկրի, տեսակը խիստ աղնիւ ու գինը շատ ծածան է. կը ծախուի Կ. Պոլիս Դաւթժէա Միմասեանն և ընկերաց Սմերկիա, յի մեղադան: